

1 MAYIS: YAŞASIN BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ, SOSYALİZM MÜCADELEMİZ

Arkadaşlar, bu gece bu çatı altında toplanan herkes bence arkadaşdır. Onun için sizlere arkadaşlarım diye sesleniyorum.

1 Mayıs işçi bayramı hepimize kutlu olsun arkadaşlarım, 1 Mayıs işçi bayramıdır; ama işçilerin bayramı aynı zamanda tüm emekçilerin, tüm kafa ve kol emekçilerinin, ezilen ve sömürülen, horlanan tüm halk kitlelerinin; düşün, sanat, bilim özgürlükleri kısıtlanan tüm aydınların, bugünün şartlarında can ve öğrenim güvenliği kalmamış olan gençliğimizin de bayramıdır. Yani hepimizin bayramıdır.

Çünkü işçi sınıfı tüm kötülüklerin kaynağı olan sömürü düzenini kaldırmak ve insanca yaşama olanağına kavuşmak için verdiği mücadeleyi, diğer tüm emekçi sınıf ve tabakaların, halk kitlelerinin yürüttüğü demokratik mücadeleyle beraber, onunla birleşip kaynaşarak ve onlara öncülük etmek görevini yüklenerek yürütür, işçi sınıfı sömürüyü ortadan kaldırıp özgürce ve insanca yaşamak olanağına kavuşup kendisini kurtardığı zaman, kendisiyle birlikte, diğer tüm emekçi kitleleri, tüm ezilen mazlum halk kitlelerini de birlikte kurtarmış olur. Bunun içindir ki 1 Mayıs işçi sınıfının ve hepimizin bayramıdır. Bu bayramı hepimiz yürekten kutluyoruz.

Bildiğiniz gibi tarihte tüm toplumsal düzen değişiklikleri bir sömürü düzeninin yerini bir yenisinin alması biçiminde olmuştur. Çünkü, eski düzeni değiştiren yeni sınıf kendisi de sömürücü olduğundan eski sömürü düzeninin yerine bir yenisini oluşturup geliştirmiştir. Yalnız işçi sınıfıdır ki sömürücü sınıf değildir. Sermayenin sömürdüğü, bunun için de sömürüye karşı çıkan, sömürüyü tüm sonuçları ve yan ürünleriyle birlikte ortadan kaldırmayı amaçlayan ve kaldıran sınıftır, işçi sınıfı ancak ve tarihsel görevini başardığı, kapitalizmden sosyalizme geçişi ve sosyalizmi kurmayı gerçekleştirdiği zamandır ki, yalnız işçi sınıfı değil, tüm sömürülen sınıf ve tabakalar, tüm insanlar kurtulmuş olacak ve tüm insanlar, özgür, eşit, kardeşçe, kişiliklerini bütün boyutlarıyla geliştirme olanaklarını bularak mutlu yaşayabileceklerdir. Bu nedenle de 1 Mayıs İşçi Bayramı hepimizin, tüm insanlığın bayramıdır. Bu uğurda verilen, verilmiş ve verilecek olan mücadelelerin bir simgesi olarak kutluyoruz 1 Mayıs'ı. 1 Mayıs diğer bayramlar gibi gülüp eğlenerek, pasif bir şekilde kutlanan bir bayram değildir. Sadece geçmiş mücadeleleri andığımız, minnetle ve onurla andığımız bir gün değildir. 1 Mayıs aynı zamanda bugünkü mücadelelere ve yarının mücadelelerine dönük olarak mücadele azmimizi, kararlılığımızı, bilincimizi bilediğimiz, güçlendirdiğimiz bir gündür.

1 Mayıs'ın bir bayram günü olarak, işçi sınıfının bayram günü olarak kabul edilmesine yol açan olaylardan bugün de alınacak dersler vardır. Bildiğiniz gibi 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kabul edilmesine yol açan olaylar 1880'lerde ABD'de yeralmıştır. 1880'lerde Amerikan işçi sınıfı 8 saatlik işgünü mücadelesini veriyordu. Bugün artık çok doğal karşıladığımız, en gericilerin ve sömürücülerin bile artık tartışamadığı 8 saatlik işgünü mücadelesini veriyordu. Bu uğurda işçiler ülke çapında grevler

yaptılar. Patronların ve polisin silâhlı saldırılarına uğradılar. Yaralandılar, öldüler, önderleri tutuklandı, yargılandı ve idam edildi. Bütün bunlar 8 saatlik işgünü içindi. Şimdi çok olağan karşıladığımız basit bir hak içindi. Bundan çıkan ders odur ki demokratik hak ve özgürlükler burjuva özgürlükleridir diye küçümsenecek, elimizin tersiyle itilebilecek özgürlükler değildir.

Bugün gene çok doğal karşıladığımız, öneminin farkında bile olmadığımız genel seçimlerde oy hakkı için batıda demokrasinin beşiklerinden biri sayılan İngiltere’de işçi sınıfı 30 yıllık bir mücadele vermiştir. Ve nihayet bir üçüncü örnek, gene demokrasinin beşiklerinden sayılan Fransa’da kardeşlik, eşitlik ve özgürlük adına yapılmış olan büyük devrimden sonra grev bir hak olarak işçilere ancak 90 yıl sonra tanındı. Bütün bu ve diğer demokratik hak ve özgürlükleri elde edebilmek için başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi kitleler, halk kitleleri çok çetin, çok zor ve uzun mücadeleler verdiler. Bu demokratik hak ve özgürlükler burjuvazinin bir lütfü ve ihsanı gibi verilmedi halk kitlelerine. Dış sökercesine alındı bu haklar ve özgürlükler.

Batı ülkelerinde böyle olduğu gibi, Türkiye’de de durum böyle olmuştur. Yakın zamanlara kadar, daha 1960’larda bazı aydın çevrelerde maalesef şöyle yanlış bir görüş vardı. Batıda işçi sınıfı, halk kitleleri demokratik hak ve özgürlüklerini mücadele ile almışlardır. Türkiye’de ise bu hak ve özgürlükler iktidarlar tarafından tepeden verilmiştir. Hâlâ böyle düşünenlerin var olduğu da bilinmektedir. Bu temelinden yanlış bir görüştür arkadaşlar. Tarihi olgulara asla uymayan bir görüştür. Türkiye işçi sınıfının da yüzyılı aşan yiğit bir mücadele tarihi vardır, işçi sınıfının mücadelesi Osmanlı imparatorluğu’nun son döneminde, 19. yüzyılın ortalarından başlar. Ve bildiğimiz gibi ilk bilinen, tescil edilmiş olan grevin üzerinden 100 yıldan fazla bir zaman geçmiştir.

Elbette Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde ve Cumhuriyet döneminde Türkiye sanayileşmemiş, dışa bağımlı geri bir ülke olduğu için, işçi sınıfımız sayıca azdı. Bu nicel durumdan dolayı da görelî olarak güçsüzdü. Ama diğer taraftan burjuvazi ve egemen sınıflar, göz açtırmayan, ağız açtırmayan kahredici, baskıcı bir rejimi sürdürüyorlardı. Bu objektif ve sübjektif ters şartlara rağmen işçi sınıfı hiçbir zaman mücadeleden geri durmamış, bu koşullar altında gücünün de ötesinde mücadeleler vererek bu demokratik hak ve özgürlükleri kazanmıştır. Eğer Cumhuriyet döneminde, bilhassa 1960’larda demokratik hak ve özgürlükler, bu arada toplu sözleşme, sendikalaşma, grev hakları kanunlaşmış ise, bu bir ihsan, bir lütuf olarak değil, ama günün dünya ve memleket koşullarında demokratik hak ve özgürlükleri tanımamazlık mümkün olmadığı için, hiç vermemek mümkün olmadığı için kanunlaştırmıştır. Daha da önemlisi aslında bu hak ve özgürlüklerin kanunlaştırılması, bu hak ve özgürlüklerin tam ölçüde hayata geçirilebilmesi, geçmesi için olmamış, tam tersine kanunlarla bu hak ve özgürlükleri olabildiğince kısıtlamak, sınırlamak üzere bunlar kanunlaştırılmıştır. Demek ki, tekrar ediyorum, gerek dünyada, gerekse ülkemizde demokratik hak ve özgürlükler başta işçi sınıfı olmak üzere kitlelerin yiğit mücadelesi sonucunda kazanılmıştır ve bu hak ve özgürlükler işçi ve emekçi kitlelere malolmuştur. 1 Mayıs bayramının kabulüne yolaçan olaylardan ve mücadelelerden bugün için çıkaracağımız birinci ders budur.

Bu olay ve gelişmelerden alınacak bir ikinci ders daha vardır. O da işçi sınıfının ulusal ve uluslararası dayanışma ve birliğinin önemidir. 1880'lerde Amerikan işçi sınıfı baştan başa harekete geçmişti. Yıllar süresince 8 saatlik işgünü taleplerinde bulunmuş, mücadelelerini vermişti. Ve nihayet 1886'da 1 Mayıs günü ülke çapında, kıta genişliğinde olan bu ülkenin çapında yaygın grevler yer aldı. Şikago'da olan olaylar işçilerin vurulmasına, yaralanmasına, ölmesine, arkasından önderlerinin tutuklanıp yargılanıp idam edilmesine yol açtı. Bu sefer Amerika'da olan gelişmeler ülkenin dışına taşı. Dünya çapında başka ülkelerde grevler, protesto yürüyüşleri, imza toplama hareketleri belirdi.

İşçi sınıfı hem Amerika'nın, kendi ülkesinin sınırları içinde ulusal birliğini, hem de dünya işçi sınıfı uluslararası dayanışma ve birliğini gösterdi. Her toplumda işçi sınıfı hareketinin ulusal farklar, özellikler gösterdiği görülür ve vardır. Her toplumun işçi sınıfı hareketi kendi toplumunun özelliklerine tarihsel gelişme şartlarına göre biçimlenir ve gelişir. Ama ulusal farklılıklar ne olursa olsun sermaye tarafından sömürülen sınıf olma, bunun için de sermayenin sömürüsüne karşı çıkma, mücadele verme noktasında işçi sınıfı birdir, bütündür; bu niteliği ortak ve evrenselidir. Bunun için çeşitli toplumlardaki işçi sınıflarının ulusal görevleri ve nitelikleri yanında bu ortak evrensel nitelikleri de vardır, işçi sınıfı enternasyonalizmi vardır.

Çağımız aynı zamanda ulusal kurtuluş savaşlarının, bağımsızlık mücadele ve savaşlarının verildiği çağdır. Ama işaret ettiğim bu olgular birbirinden ayrı, birbirinden kopuk olgular değildir. Dünya sosyalist sisteminin varlığı ulusal kurtuluş hareketlerinin ve mücadelesinin yürütülmesi ve başarısı için elverişli bir ortam hazırlamaktadır. Diğer yandan nerede bir ulusal kurtuluş mücadelesi, savaşı varsa orada sosyalist dünyanın yardımı ve desteği vardır. Diğer yandan mazlum, sömürülen uluslar birer birer bağımsızlıklarına kavuştukça, bu bağımsızlıklar tam olmasa, göreceli de olsa bu durum, bu bağımsızlıklara kavuşma durumu kapitalizmi, emperyalizmi sıkıştırmakta, kapitalizmin bunalımını daha da derinleştirmektedir. Bir dördüncü nokta açısından da sosyalizmle ulusal kurtuluş mücadeleleri, savaşları arasında bir bağ vardır. O da bugün 20. yüzyılın ikinci yarısında geri kalmış bağımlı ülkeler için kapitalizmi hedef alan bir kalkınma yoluna girmeden ne tam bağımsızlığa ulaşmaları ve tam bağımsızlığı gerçekleştirmeleri mümkündür, ne de gerilikten kurtulup, kalkınmaları, ileri toplumlar saflarına katılmaları mümkündür. Bunun için sosyalizm sorunu milli bağımsızlık ve kalkınma sorunuyla da yakından sıkı sıkıya bağlıdır, birbiri içine geçmiş vaziyettedir.

Genel olarak doğru olan bu yargılar Türkiye'miz için özellikle doğrudur. 50 küsur yıl önce ülkemiz, toplumumuz o zamanki deyişle istiklâl-i tam şiarıyla bir kurtuluş savaşı vermiştir. Yine çok kullanılan deyişle çağdaş uygarlığa erişmek, yani günün en ileri toplumları safında yer almak bir hedef olarak ortaya konmuştur. Ama 50 küsur yıl sonra ne tam bağımsızlık gerçekleşmiştir, ne de Türkiye en ileri toplumlar safında yer alabilmiştir. Çünkü bu geçmiş mücadele burjuvazinin sözcüsü ve temsilcisi olan küçük burjuvazinin öncülüğünde verilmişti. Burjuvazi ve küçük burjuvazi, sınıfsal tabiatları icabı Türkiye'yi emperyalist-kapitalist dünya ilişkileri ağı dışına çıkaramazlardı, çıkarmak istemezlerdi. Tersine onların sınıfsal tabiatı onları az önce savaştıkları kapitalist-emperyalizmle yeniden kucaklaşmaya

doğru iteliyordu ve itelemiştir. Toplumunu gerçek bağımsızlığa ve çağdaş uygarlığa kavuşturacak olan gerçek güçlerse, işçi sınıfı ve müttefik emekçi sınıf ve tabakalar ise o şartlarda henüz, objektif ve sübjektif şartlar bakımından bu görevin üstesinden gelebilecek bir durumda değildi. Şimdi Türkiye'nin gerçekten tam bağımsızlığa kavuşabilmesi, ileri toplumlar safında bir an önce yerini alabilmesi, yani sanayileşip kalkınabilmesi, için demokrasi mücadelesinin başını işçi sınıfının çekmesi gerekmektedir ve bugün bu başı o çekmektedir. Yalnız ülkemizde değil, tüm dünyada burjuvazi ve küçük burjuvazi demokrasi, bağımsızlık mücadelelerine öncülük edebilmek vasıflarını, niteliklerini yitirmiştir. Günümüzde, dünyada ve Türkiye'de bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi üç yönlü bir bütündür ve bu üç yönlü bir bütün olan mücadelenin başını işçi sınıfımız yiğitçe ve şerefle çekmektedir.

Burjuvazi ve egemen sınıflar bu gerçeği bilmekteydiler. Burjuvazi ve egemen sınıflar Türkiye'nin Türkiye toplumunun tarihsel gidişinin sola doğru sosyalizme doğru olduğunu bilmekteydiler. Bilmekte ve korkmaktadırlar. Korku ve telâş içindedirler. Gencecik hayatları söndürmeleri bundandır; işçi sınıfına saldırıları, silâhlı saldırıları bundandır; sanat, düşün ve bilim hayatını, basın ve haberleşme özgürlüklerini kısıtlamak istemeleri bundandır; işçi sınıfının ve müttefik emekçi kitlelerin bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesini önlemeye çalışmaları, set çekmeye kalkmaları bundandır; tüm şoven baskıcı uygulamaların, kışkırtmaların ayrımların nedeni bundandır.

Ama biz biliyoruz ki ne yapsalar, faşizmi bu memlekete yerleştiremeyeceklerdir. Sosyalistler meselelere uzun vadeli bakar ve uzun vadeli hüküm verir. Faşizmin bugün turmanmakta oluşu bizi ne şaşırır, ne de ürkütür. Biz biliyoruz ki Türkiye'nin ve bütün dünya toplumlarının tarihsel gidişi, kaçınılmaz gidişi sola ve sosyalizme doğrudur. Bu gidişi önlemek ve bu gidişi yolundan saptırmak kimsenin elinde, gücünde değildir. Bu tarihsel doğruyu bilmenin soğukkanlı, akıllıca hesaplılığı içinde mücadelemizi sürdürüyoruz ve sürdüreceğiz. Tarihin akışının durdurulmaz ve yönünün değiştirilmez oluşu demek, mekanik bir determinizme, bir fatalizme kendimizi kaptırmak değildir asla. Tarihin akışı değişmez ve engellenemez ama, tarihin bu akışı insanların dışında oluşan bir olgu değildir. Tarihi insanlar yapar. Tarihi insan topluluklarından meydana gelen sosyal sınıflar mücadelesi yapar. Bu bilinç içindedir ki işçi sınıfımız azimle, karar[lılık]la, yiğitlikle yürümektedir. Tüm sosyalistler yürümektedir, bağımsızlığa, demokrasiye, sosyalizme doğru.

Yaşasın bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelemiz!
Selâm dünya işçi sınıfı hareketine!
Ve selâm dünya sosyalist sistemine!
Ve selâm dünyanın ulusal bağımsızlık hareketlerine ve savaşlarına!
Ve nihayet selâm dünyanın ve Türkiye'mizin aydınlık geleceğine!

Çark Başak, Özel Sayı, 1 Mayıs 1976